

féltekenykedés támadt ott iránta, a mi az idegenek közt nem üti föl fejét oly hamar; b) ott ismerik és látják hibáit, gyöngeségeit is. Mi következik ebből? Elővigyázóknak kell lennünk hazánkban és szülővárosunkban, hogy ott is csak előnyösen ismerjenek, s épp-n ezért eme közmondás ne tartson vissza bennünket attól, hogy érdemeiket szerezzünk s ha szereztünk, juttassunk dícsőségünkől részt annak a kis körnek is, mely gyermekségünk óta ismer, s árasznak reá is fényt.

A kidolgozott pályatételek beküldési határideje május 15. A legjobb dolgozatok íróinak egy-egy kötetet tűzünk ki a szépirodalmi könyvtárból.

A pályázatokra kitűzött dolgozatok közül Müller Jenő a fordításra és az «Uj földesur» vázlatára is küldött be pályamunkát, mit e helyen helyreigazítunk.

FEJTÖRŐ.

1. Számítási kérdés:

A, B és C községek fekvése háromszöget képez. A-től B-n át C-ig a távolság 24 km.; B-től C-n át A-ig a távolság 16 km. C-től A-n át B-ig a távolság 28 km. Mily távolságban vannak a községek egymástól? (Beküldő: Horváth Jenő.)

2. Földrajzi kérdés:

Melyik földterület az, a mely egy folyónak köszönheti létét, mert ezen folyó gyakori áradásai teszik termékenyvé? Mi a neve e folyónak? Miről nevezetes e földterület? Mi a fővárosa a hol fekszik? (Beküldő: Csizsár J.)

3. Történelmi kérdés:

Ki volt I. Károly angol király híres tanácsosa, kit a király Írország kormányzójának nevezett ki s ott sok üdvös intézményt hozott be? Mi az igazi neve? Miként végezte pályafutását?

4. Természetrizai kérdés.

Melyik az az Ázsiából hozzánk került növény, melyet különösen Európa középső és déli részén természetlenek? Levelei szividomúak, karélyosok és fűrészesek; virágzata fűrt; a termés különböző alakú és színű boggyó. Mit készítenek belőle? Melyik rendbe és családba tartozik? (Hodács Ágostontól.)

5. Fizikai kérdések.

1. Ki mondotta ki legelőször a mozgástanban annyira nevezetes tehetetlenségi törvényt? 2. Ki fedezte föl a villanyos indítást? 3. Ki találta föl az elektrophort? (Horváth Jenő.)

5. SZÓTAGREJTVÉNY.

A következő szótagokból: lon, lás, zsef, bély, ve, ár, sut, rá, va, si, ér, tus, kos, jó, ta, ka, so, ge, po, a, ko, nya, — alkotandó kilencz szó, melyek értelme a következő: az ó-kor egyik legnagyobb bölcse, a foenicziaiak őse, szabadságharcunk kimagasló alakja, az emberi test egy része, férfi név, egy híres vár, római történetíró, a szónoki beszéd legfontosabb kelléke, huszárfeje. — A kezdőbetűk felülről lefelé olvasva egy szórakoztató játék nevére adják.

Csak azoknak neveit közöljük, a kik legalább 4 rejtvény helyes megfejtését beküldik a határidőig. A megfejtők

«Kosmos» müintézet nyomása, Budapest, VI., Aradi-uteza 8.

közt egy értékes könyv sorsoltatik ki. **Megfejtési határidő: 1895. április 28.** A határidőn túl beérkező megfejtéseket nem vesszük figyelembe.

A 14-ik számban között talányok megfejtései: Számítási kérdés: Az első könyvben 168, a másodikban 200, a harmadikban 336 lap van. **Földrajzi kérdés:** Cagli (ejtsd: Kallyi) **Történelmi kérdés:** Ayla van Savichen (Weigel van Suichen) vagyis Viglius Zuichenius, Barhusban Frizlandban született 1497-ben, Brüsszelben 1577-ben halt meg. Bourges, Padova, Ingolstadt városokban tanított. V. Károly császár és II. Fülöp király tanácsosa. Részt vett az 1546–47-iki schmalkldi háboruban. 1557-ben mondott le hivataláról. **Természetrizai kérdés:** A napraforgó (Helianthus annuus.) **Számrejtvény:** A kiből nagy ur lett. **Sakkrejtvény:**

Arany kalászszal ékes rónáság.
Melynek fölötté lence délibáb
Enyelgve üz tündérlátékokat,
Ismersze még, oh ismerd meg fiad.

Helyesen megfejtettek: Fábrián László, Kaltenecker Károly, **Csizsár József**, Pletikoszich András, Horvátszky Tamás, Hoffmann Kálmán, Völgyi János, Varga Elemér, Kovács János, Orbán Károly, Schandl testvérek, Schlosser Ferencz. A 13. szám fejtörőinek helyes megfejtéseit beküldték, de neveik kimaradtak a következőknek: Tóth Gyula, Kleckner Emil és Wickl Kálmán, Popovics Endre, Schlosser Ferencz, Wiener Adolf, Raab Antal, Strausz Pál. A kitűzött jutalomkönyvet **Csizsár József** (lakik: Budapest, Mária-uteza 23.) nyerte el.

Szerkesztői üzenetek.

Grósz S. Szatmár. A történelmi albumra vonatkozó kérdéssel forduljon a kiadóhivatalhoz. **Balkányi R.** A kérdések tulságos könnyűek. **Blanch I.** A mensa academica vagy diák asztal czélja az, hogy a szegény sorsu egyetemi hallgatók részben teljesen ingyen, részben pedig igen csekély díjért jó ebédet és vacsorát kaphassanak. **Perl I.** Eltettük. **Tóth Gyula.** Tessek. **Varga G. M.** Túr. Nagyon szívesen olvastam józan felfogásról tanuskodó, szerény hangon írt levelét. Igaza van abban, hogy a mi elfogulatlan kritikánkban meg lehet nyugodni, mert mi nem az egyének után itélünk, mert azokat nem ismerjük, hanem csak a beküldött dolgozatokról mondunk igazságos véleményt. Mi örülünk legjobban, ha egy-egy tehetséges ifjút fölfedezhetünk, s higye meg, az ilyennek kézséggel nyitjuk meg lapunk hasábjait. Hogy rossz dolgokat nem fogadunk el, természetes, mert magunkról állítanánk ki szegénységi bizonyítványt. A jó dolgozatokat azonnal közöljük, hisz lapunk egyik czélja az ifjuság buzdítása a komoly munkára. Adomákat nem igen közlünk, az epigrammokat pedig szívesen kiadnók, mert a hexameterek jók, — de a pentameterek nagyon sántikálnak. A többiből küldjön, de csak jól megválogatva s ha jók lesznek, készségesen megnyitjuk számukra a lap hasábjait. **Perlaky I.** Bpest. Vergil Culex-ének tartalma ez: Egy juhászt álmlában egy kígyó készült megmarni. Ezt látván egy szunyog, arczára száll, megcsipí, mire az fölébred s a szunyogot megöli. Ime azonban látja feléje közeledni a kígyót, elúzi s elalszik. Álmlában megjelenik neki a szunyog szelleme, szemrehányást tesz neki. A juhász fölébredvén belátja tettének igaztalanságát s a szunyognak gyönyörű sírhalmot állít fel zöldelő pázsittal és különféle virágokkal díszített hantokból.

TANULÓK LAPJA

A KÖZÉPISKOLAI IFJUSÁG SZÁMÁRA.

Előfizetési árak:

Egész évre 4 frt.
Fél évre 2 frt.
Negyed évre 1 frt.

Megjelenik minden vasárnap.

SZERKESZTI:

Dr. RUPP KORNÉL
főgymnasiumi tanár.

Kiadja a „Kosmos” müintézet, kő- és könyvnyomda részvenytársaság.

SZERKESZTŐSÉG és KIADÓHIVATAL:

Budapest, VI., Aradi-uteza 8. sz.

HIRDETÉSEK

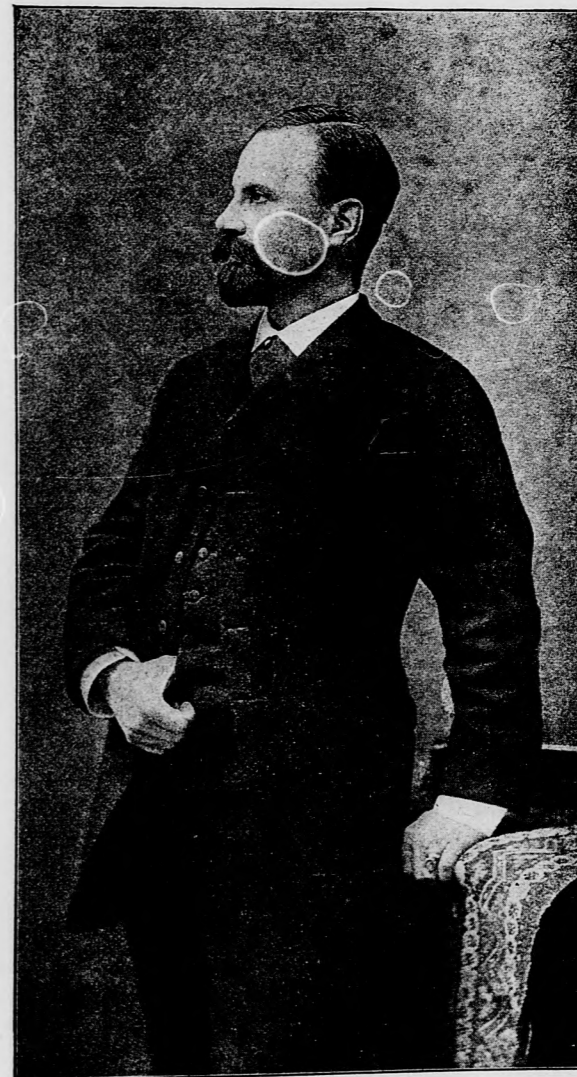
felvételnek és jutányosan számíttatnak.

Szalay Imre.

A «Nemzeti Múzeum» igazgatója.

A Magyar Nemzeti Múzeum igazgatója, Szalay Imre 1846. nov. 8-án Bécsben született. Atyja, Szalay Ágoston udvari tanácsos, a jeles történetbuvár és régiséggyűjtő volt. Középkolai tanulmányait Győrött és Sopronban, jogi tanulmányait a bpesti egyetemen végezve 1870-ben ügyvédi diplomát nyert.

Allamszolgálatát a kir. táblánál kezdte meg, hova 1868-ban mint joggyakornok lépett. 1869-ben a vallás- és közoktatásügyi miniszteriumhoz ment át és gyors emelkedéssel 1880-ban osztálytanácsos lett. Trefort Ágoston 1883-ban a művészeti és emberbaráti ügyek igazgatójára külön ügyosztályt állítván fel, ennek élére őt állította. Ez állásában vezetése alá tartoz-

tak: a nemzeti múzeum, az országos képtár és történeli arcképcsarnok, az iparművészeti múzeum, a műemlékek országos bizottsága, a technológiai iparmúzeum, a Strobl-féle szobrászati iskola és műterem, a Lotz-féle festészeti iskola.

Mint e nagy fontosságú ügyosztály vezetője, 1891-ben miniszteri tanácsossá nevezetett ki s 1894. október havában az ezredéves országos kiállítás történeli főcsoportjának igazgatójává lett. A Magyar Iparművészeti Társulat 1891-ben alelnökévé választotta, a Képzőművészeti Társaságban mint választmányi tag foglalt helyet.

Az iparművészet terén irodalmi működést is fejtett ki, melynek főbb termékei: Szalay Ágoston régiséggyűjteményének ismertetése. A művészi ipar az országos tárlaton.

A XIV. és XV. századi ötvösség két remeke. A Magyar Nemzeti Muzeumról az 1888-iki brüsszeli nemzetközi kiállítás alkalmából magyar, német és francia nyelven megjelent, huszonnégy műmellékletet tartalmazó nagy diszalbumhoz ő írta meg az intézet történetét tárgyaló bevezetést.

M. K—Sz.

IRODALMUNK JELESEI.

— ARCZKÉPCSARNOK. —

NAGY IGNÁCZ.

(1810—1854.)

Nagy Ignác 1810. október 7-én született Készthelyen, hol atyja gazdatiszt volt. Tanulmányait Gyöngyösön, Ujvideken, Baján, Pécsen, Budán végezte s a pesti egyetemen fejezte be. 1831-ben kamarai számvevőségi szolgálatba lépett s itt maradt a szabadságharcig; ettől kezdve egyedül az irodalomnak, főleg az általa alapított Hölgyfutár cz. divatlapnak élt.

Már 1833 óta dolgoztatott az akkori folyóiratokba s 1844 óta a Budapesti Híradó ujságrovatát vezette. Rendkívül termékeny író volt, a ki elbeszéléseivel, humorisztikus dolgozataival, vigjátkaival elárasztotta az akkori lapokat és zsebkönyveket, melyek a közönség figyelmét is annyira fölkellették, hogy a szerény, de buzgó író 1840-ben az Akadémia, 1847-ben pedig a Kisfaludy-Társaság is tagjává választotta. Már 1839-ben megindította a «Szinmütárt», melyben ötvenhat részben eredeti, részben fordított dráma jelent meg.

szonnyegy műmelléklet tartalmazó nagy diszalbumhoz ő írta meg az intézet történetét tárgyaló bevezetést.

A színpad számára rendkívül sokat fordított, a többek közt Schiller Fiescoját, Hugo Victor Ruy-Blas-át, Tudor Máriaját stb. Eredeti darabokat is írt, melyek közül a «Tisztujítás» az akadémia 100 aranyos jutalmát is elnyerte (megjelent az Olesó-könyvtárban), az «Életuntak» pedig második jutalmat nyert.

Ő szerkesztette a Kisfaludy-társaság által megindított «Külföldi Regénytárt» is két évfolyamban. 1849-ben az «Életképek» szerkesztését vállalta el, majd a «Hölgyfutár» szerkesztésére nyert engedélyt, melyet 1854. márczius 19-én bekövetkezett haláláig ingyen szerkesztett.

Nagy Ignác nem nagy tehetségű, hanem szorgalmas író volt, ki leleményes eszével, élettapasztalásával, világos, könnyű stílusával nyerte meg az

olvasóközönség rokonszenvét.

Érdemei közt megemlítendő különösen az is, hogy politikai lapjainkban ő alapította meg az ujdonságrovatot, mely azután a hírlap-irodalomnak oly kedvelt, érdekes és hasznos része lett.

¶ kard és lant hőse.

— Történeti regény. —

(4.)

Az ifjúság számára írta: GAÁL MÓZES.

Néhány hónap telt el. György urat, mint Horvátország bánját s Magyarországnak a nádor után első főurát, országos ügyek Pozsonyba szólították. Gyakran megtörtént, hogy hónapokig távol kellett lennie azokban a háborus időkben családjától. Nem is tűnt fel a keselkedése. Csak a gyermekek nyugtalanokdtek, szerették volna látni, mert bármennyire szerették is őket a várbeliek, az apát egyik sem pótolhatta.

Egyszer aztán, egy hideg téli napon, midőn Miklós öcsését és Matyit a várteremben a fegyverforgatásra oktatta gyermek-komolysággal: szomorú hírt hozott György urnak a huszárrja.

Ez a hír megdöbentette a várbeli katonákat, úgy nehezedett a szívekre, mint egy terhes felleg, mely eltakarja derült arcát az égnek, melyen a napsugár, bármint erőlködik is, átörni nem tud.

György ur hirtelen meghalt.

Senki sem tudta, hogy és mint esett, mert nem gyilkos golyó terített le öldöklő harcban, hanem orvul támadta meg a halál. Suttogtak a várban, hogy nem történhetett az természetes módon, mert olyan erős testű, olyan fiatal ember — alig volt harminczkét éves akkor — nem pusztulhat el olyan könnyen. Szóba hozták azt is, hogy György urnak voltak ellenségei nyilvánosak és titkosak, a kik vitéz hírét irigyelték, szókimondó, néha nyers természetét zoken vették. Nem lehetetlen az, hogy gonosz méreggel rövidítették meg életét, mert vajmi nagy az emberben a hitványság.

Szó-beszéd maradt az, fel nem támaszthatták vele a holtat, apát nem adhattak az apátlan árváknak.

Eleinte el akarták titkolni a Zrinyi-fiuk előtt. Elég korán tudják meg úgy is, de hiába igyekeztek. A tiz esztendő Miklós észrevette a titkolozást, feltűntek neki a kitérő feleletek, melyekkel sürgető kérdezősködéseire válaszoltak.

Látta, hogy a várban nem volt az a mozgalmalms élet, melyhez hozzászokott. Nem jöttek parancsok, újabb meg újabb rendeletek a nagy urtól, mint eddig szoktak. Akár akarták, akár nem, gyermek-szívét megszállották a szomorú sejtelmek.

Vojkovics bácsihoz volt a legtöbb bizodalma. Tőle kérdezte meg komoly arczzal, aggodalmasan:

— Mondja meg, Vojkovics bácsi, de igaz lelkére mondja meg, ugy-e hogy édes apám —
— Haza jön édes kincsem, uram . . . majd hazajön, sürgős nagy dolgai vannak a bán urnak.

— Igaz lelkére mondja?

— Azt . . . azt éppen nem tudom, hahogy nem beteg, a miatt keslekedik. Ejnye no, ne aggaskodjék . . . bizony nem venném a szívemre, ha —

— Nem hiszem, a mit mond. Látom én, hogy minden megváltozott a várban. Szent karácsony napján is mind szomorkodtak, elmaradt a farsangi bohóság . . . én ugy érzem, hogy sohasem fogom látni többé édes apámat . . . meghalt ő a csatában . . . látja, elfordul tőlem Vojkovics bácsi . . . látja, hogy törli a szemét, mert sir . . . mert sir . . . és nekem igazam van.

— Nem . . . én nem sirok . . . bizonygatá a hős Vojkovics, de olyan siránkozó hangon, hogy az még jobban elárulta.

A fiu megölelte, fejét a hatalmas mellre szoritotta és ugy esdekelt, hogy mondja meg neki az igazat.

— Látja, lelkem uracsám, nem tehetek én arról, hogy nekem kell megmondanom. Isten akarta így, isten vette magához a dicső bánt . . . az ő bölcs végzésében meg kell nyugodnunk. Nem a csatában halt meg, pedig ugy dukált volna, csakhogy nem most, hanem később, sokkal később . . . Az Ur szólította magához . . .

Miklós zokogott. Most már tudta a szomorú valót, sejtelve nem gyötörte hiában. Nem tudott ő gondolkozni, a veszteséget megmérni, a jövő nem bántotta, csak azt érezte, hogy apja őt nem fogja többé megölelni, nem esókolja meg homlokát, nem hívja őt többé büszke örömeinek, reménye zálogának.

Ehez a gondolathoz hozzá szokni olyan nehéz, olyan nagyon nehéz a szerető szívnek.

Matyi el nem tudta gondolni, hogy mi lette az ő drága kis gazdáját, éppen akkor találta szobájába bevinni a kancsó vizet, mikor az agyra borulva sirt.

— Miklós urfi . . . Miklós urfi!

Miklós fölemelte fejét, tördelve, kinosan mondta Matyinak:

— Most már én is árva vagyok, mint te . . .

Ott volt fél Magyarország azon a fejedelmi halotthoz illő temetésen. Dunántul, Felső-Magyarország, a Tisza mentén lakó főnemes familiák, kiket rokoni kötelék, tisztelet csatolt az elhunyt bánhoz, eljött fényes uri kísérettel, hogy megadják az illő végtisztességet. Nem

látott olyan fényes, de szomoru társaságot Csáktornya azóta. Megteltek a termék, kiszorultak szobáikból a várbeli cselédek, sátrakat kellett hevenyészni a vár udvarán, még úgy is a faluba szorult a temetésre összegyülekezők jó része.

A szent-ilonai sirbolthoz zarándokoltak, hol a szikla-boltok egy új lakóval megsaporodtak. Ebben a sirboltban helyezték volt örök nyugalomra a szigetvári hősnek fejét is, melyet a török Miksa királynak megküldött. A hős Zrínyieknek ez a szomoru tanyája hallhatta újra a gyászéneket, elhangzottak a dicsérő szónoklatok; megáldották, beszélték a holttemet, s aztán az urak elszéledtek. A fényes temetésnek csak emléke maradt meg, az árvák szívében pedig a seb, melyet az idő jótékony keze fog gyógyítani.

A fájdalom mellett belopózott Miklós szívébe a bámulat is. Apjának hősi nagyságát később is csak abból tudta igazában felfogni, hogy temetése országgrázó volt, hogy azok a hatalmas urak: a Frangepánok, Erdődyek, Thurzók, Eszterházyak, Forgáchok mind eljöttek messze földről, megsírták őt.

Ó milyen dicsőnek kellett annak lennie, kit fél Magyarország kísér a temetőbe? . . .

A közönséges embernek megássák a sirt, beteszik a koporsóba, imádkozik a pap, siratják a hozzátartozói s aztán a koporsóra reá hullanak a göröngyök, elfedik mindörökre. Az ő apjának koporsója felett azt mondták:

— Szolgált az istent, mert védte pogány török ellen a keresztényt; szolgált a magyar hazát bölcs tanácsossal és erős karral . . . nem halt meg örökre, föltámad fiaiban, kik majdan még nagyobb fényt árasztanak a Zrínyi-névre.

. . . Vajjon el fogja-e valaha feledni a férfi, mi a gyermek szívébe olyan mélyen bevésődött? Avagy mag lészen az, elhintve termékeny talajba, rügybe szökken, hatalmas fává, a hazaszeretetnek és férfiúi nagyságnak fájává izmosodik? . . .

A gyermekszív talaja a legáldásosabb és leghaládatosabb talaj.

(Folyt. köv.)

¶ merengőhöz.

Vörösmarty költeményének poetikai elemzése.

(A Tanulók Lapja számára.)

— Irta: *Krajesovics Soma* tanár. —

Midőn Csajághy Laura Bajzától megtudta, hogy Vörösmarty, a nemzetnek ünnepelt költője s az ő legmélyebb tiszteletének tárgya,

szereti, az ifju leányka határozatlan és regényes vágyainak tudatában töprengeni kezdett azon, vajjon szerelméért képes lesz-e boldogítani a fenkölt lelkületű költőt s e kételkedés közepette merengővé vált. A különben vidám lelkületű leánykának e kedélybeli változását kételkedve és remélve szemlélte a költő s e bizonytalanság gerjesztette mélabús hangulatból fakadt gyönyörű költeménye, melyet később (1843. márcziusában) nászadományul hozott a Csepen (Komárommegyében) tartózkodó menyasszonynak. És a menyasszony büszke örömet, lelkesedését, melylyel e szellemi kincset vette, igen természetesnek találjuk, ha a költemény örök szépségeit kellőképp vizsgáljuk s megértjük.

Ez ódában a költő a kedves merengésének okát kutatván s valószínűleg ismervén a leányka regényes ábrándozásra hajló lelkületét, a barát szelid szeretetével óvja a túlmerész vágyaktól s az igazi boldogság ismerésére tanít. Tárgyát tehát a boldogság bölcselete képezi, mindenestre méltó tárgy ódai feldolgozásra.

A költemény főszméje e sorokban van meghatározottabban kifejezve: «Ábrándozás az élet megrontója», — «Ha van mit érezz, gondoldj és szeress», — «A birhatót ne add el álompénzen». Az első idézett sor a boldogtalanság okát, a második a boldogság tárgyias kellékét, a harmadik a boldogság érzetének subjectív feltételét zárja magába. Összefoglalva a hármát, ez axioma fejezi ki az alap gondolatot: a boldogság, a megelégedés.

Szerkezetét vizsgálván a költeménynek, a nyolcz-nyolcz soros bevezetésen és befejezésen belül a költemény dereka, a tárgyalás két fő részre oszlik, melyek közül mindegyik tizenhat sorból áll. Az első részben a jelzett alap gondolatot negatív oldaláról fejtegeti, a hiu ábrándozást okolván azzal, hogy a világnak annyi milliója közt oly kevés a valódi boldog ember; a második részben a jelzett bajtól óva, az igazi boldogság bölcselét tárja fel. Így akár a tárgynak a szöveg számbeli arányaiban feltűnő szimmetrikus feldolgozását, akár a gondolatok logikai beosztását nézzük, szabályos művészi szerkezet tárul elénk.

Versformáját tekintve a sorok hatodfeles és ötös jambusokat képeznek, melyeknek kifogástalanul zengzetes rhytmusa csupán ez egy sorban biczezen meg küssé:

«Ne nézz | ne nézz | hát vá gyáid tá|volá ba»,

a negyedik ütemnél, a mi Vörösmarty korában megengedhető diftongus-számba ment s a mivel Vörösmarty költeményeiben is elégszer találko-

zunk. A páratlan számú sorok hatodfelesek, a páros számúak ötösek; az egyméretűek rimlenek, tehát keresztímekek. Összeesengésükre nézve rimei részben tiszták, vagy assonancok, de vannak gyengébb ragimek is.

Ha versformájára nézve e költeményt nem is itéhetnők éppen tökéletesnek, nyelvezetére nézve első rangú helyen áll az a magyar lyrában. Stíljét a festői kifejezések egész halmaza ragyogtatja összhangban a tartalom fenséges eszméivel; e mellett a költemény egész hosszáig végig érzik a rábeszélő szeretet szives hangja, melyben tendenciája gyökerezik. Nem hogy példákat kellene idéznem szóképekre és alakzatokra, de keresve is alig talállok helyeket, melyek a stílbáj ilyen kellékei nélkül volnának. Egyébiránt verseinek tartalmi becsét és stílbéli szépségét mi sem tünteti fel jobban, mint az a tény, hogy legnagyobb részük közkeletű szálló igyélé lett s mint közhitelű életelv szájról-szájra száll. A stíl pompájával csak a tartalom mélysege, a hangulat gazdagsága vetekszik, melyek eszünk, szívünket egyaránt táplálják és gyönyörködtetik.

De áttérek immár a költemény részleteinek fejtegetésére.

Az első két sorban, melylyel bevezetését megnyitja, a költő a merengés tárgya és ezélja után tudakozódik, kérdvén:

«Hová merült el szép szemed világa?
Mi az, mit kétes távolban keres?»

A merengés tárgya az emberi élet, még pedig az átélt mult s a még megeléendő jövő lehet, iránya tehát kétféle, a szerint, a mint a multa vagy jövőre vonatkozik. A multból a csalódás, a jövőből a bizonytalanság teheti töprengővé lelkünket. Ezeket fejezi ki a bevezetés derekát képező négy sorban a költő:

«Talán a mult idők setét virága
Min a csalódás könye rengedez?
Tán a jövőnek holdas fátyolában
Ijesztő képek réme jár feléd?»

Ijesztő a jövő azért, mert a mult már fájdalmas volt s a csalódás sujtotta szív hajlandóbb a fájdalmas tapasztalatok alapján aggódni, mint remélni. A kettős érzés bizalmatlanságban olvad össze, s a lélek reményeszegetten néz a jövőbe, a fényesnek ígérkező jövőre a kétség árnya borul

«S nem bizhatol sorsodnak jóslatában
Mert egyszer azt csaluton kereséd?»

Az utolsó sor értelmének volt-e Laura életében valami történeti alapja, nem tudni; ha nem, akkor jelleménél, regényes hajlamainál fogva tarthatta a költő az esetet lehetségesnek; leg-

valószínűbb azonban, hogy e sorában az egyetemes emberre vonatkozik csupán, a mit a következő rész kiinduló pontja enged sejtünk. Hogy az emberiség annyi tagja mért boldogtalan, annak okát e szerint már a bevezetés utolsó sora érinti, úgy, hogy a bevezető és tárgyaló részt ennél fogva eszmei társulás — a legtermészetesebb kapocs — fűzi együvé!

Ehez képest a tárgyalásban mindenekelőtt rámutat a világ boldog embereinek gyér számára, mondván:

«Nézd a világot: annyi milliója,
S köztük valódi boldog oly kevés.»

Aztán rögtön kijelenti ennek okát, a boldogtalanság legegységesebb forrására utalva ez axiómában:

«Ábrándozás az élet megrontója,
Mely kancsalul festett egékbe néz.»

E szerint a boldogtalanság legfőbb okát a hiu vágyak táplálása, légvárak alkotása, önző és túlmerész remények meghiusulása, kancsal világnézet csalódása képezi. Minden ember áhítja a boldogságot, de nem mindenki ismeri lényegét s a legtöbb csaluton keresi:

«Mi az, mi embert boldoggá tehetne?
Kincs? hir? gyönyör?»

A kor materialisztikus szellemének hatása alatt álló világnézet különösen a vagyonbeli gazdagságban, az egész világ hizelgő tapsaiban s az érzéki örömekekben keresi a boldogság forrását. E hármast kört jelöli meg a költő e szókkal: kincs? hir? gyönyör? De a szívet ismerő filozof tudja, hogy az érző szívet ez mind ki nem elégíti, szemnek, fülnek, érzékeknek tetsző dolgok ezek, de a szív mélyébe nem hatolnak s a ki csak ezeket hajhássza, jofórman sejtelmével sem bír az igazi boldogságnak, mert mindez

« Legyen bár mint özőn,
A telhetetlen elmerülhet benne
S nem fogja tudni, hogy van szívrőm.»

(Vége következik.)

¶ fölfedezések jelentősége.

Ez volt a rabszolgakereskedés. A feketék népfaja lön a fehérek áldozatává. A spanyolok és portugálok ezrenként és ezrenként hurczolták el a négereket afrikai hazájukból s hajófenékben összezsufolva szállították Amerikába. S ezen izmos nemzedék keserves verejtéke szerzte Európának a milliárdokat, mialatt rajtuk

* Mult számunkból kiszorult. Szerk.

a legirtózatossabb kegyetlenségeket követték el. Árucikké váltak, mint az elefántesont s a velük való kereskedés rendkívül jövedelmező lón. Hiszen még 1715-ben, az utrechti békében a világ legfölvilágosultabb népe, az angol, külön pontban kötötte ki magának az «assiento jogot», hogy minden évben 4000 rabszolgát adhat el a Nyugot-Indiákon.

Valamint az indiánokat szenvedéseikért megbosszulták azon méltatlanságok, melyekben a nagy fölfedezőket saját feleik részesítették, hogy a nagy Kolumbus bilincsekkel terhelt rab vala, Cortez nyomorban mult ki, Pizarrót megfojtották, Almagro és Balboa feje vesztőhelyen hullt le: azonképen a négerek kinjai is meg lőnek torolva. Ötödfél százados sinylődés után felszabadításukra Éjszak a Dél ellen kél tusára, s csak miután oly magasztos alak, mint Lincoln Ábrahám, ér meg martirhalált a szent emberi jogokért, élvezhetik az elnyomott feketék a szabadságot.

Ime, nagyjában vázolvá, ezek a fölfedezések következményei Amerikára nézve. Európa átvizsi saját műveltségét, kulturáját az újvilágba. De mily áron? Eltipor egy egész népfajt, kimeríti egy kontinens természeti áldásait. Amde ezen művelődés századokon keresztül nem verhet gyökeret, Dél-Amerika eiszegényül s csak egy szabadságharc lezajlása után fejlődhet ki az éjszakiban egy oly társadalom, mely maholnap az óvilágé fölé emelkedik. A hol hajdan indiánok üzték az óriási mezőségek vadait, a hol régente a napisten papjainak dala zengett, hol századokkal előbb az aztekek és inkább érdekes kulturája virágzott, ott manapság az ipar és kereskedelem, a gőz és villamosság birodalma hirdeti az európai, a felülmulhatlan társadalom uralmát.

Sokkal hathatósabbak és jelentőségükben mélyebbek a fölfedezések következményei Európára nézve. Az újvilágra létesített hatások inkább speciálisok, míg a mi földrészünkön előidézettek rendkívül mélyen belevágnak a világtörténelem menetébe.

S ezen óriási mérvű akciók okait Amerika mérhetetlen kincsei képezik, melyek szinté kiapaszthatlan áramlatban özönlöttek be Európába. A középkornak korszakalkotó eseményekben való hiányosságát abból lehet kimagyarázni, hogy hiányzott a «nervus rerum gerendarum.» A fejedelmek pénzsükségből nem bocsátkozhatnak merész vállalatokba, ingóvagyon ugyszólván nem létezik, a gazdagságot majdnem kizárólag földbirtokok, latifundiumok képezik, a nemesség állásához derogálónak tartja a nyereszkezdést, megveti a kereskedői elemet. A

hübériség eszméje az ingatlan vagyon uralkodásán alapszik. Amde az ujkor hajnalán megnyílnak Európa előtt Amerika kincsesbányái, zuhatagokban ömlik az arany, az ezüst. Az előbb oly olesó életszükségletek ára a pénz villámgyors gyarapultával hatszorosra emelkedik. A kereskedők, iparosok, szóval a középkorban annyira jelentéktelen polgárság hirtelen meggazdagodik, a pénz náluk gyülemlik egybe. És a pénz a legnagyobb, a legrealisabb erő, mely a birtokost a hatalom urává teszi és kifejleszti a plutokracziát. Lassankint a hübérföldek is a polgárság tulajdonába mennek át: szorgalom és ész diadalát üli. A nemesség kezd kilépni elszigetelt helyzetéből, az osztályok közelednek egymáshoz, az általános egyenlőség elvének szikrája, mely egyre-egyre fokozódva a 18. század végén majd lángba borítandja az egész világot, jobban meg jobban tündököl: megdől az ósdi, merev intézmény, a hübériség s vele együtt, mely létrehozta, a középkor: ennek ronjain már fiatal erővel bontogatja szárnyát az ujkor.

Amerika mesés kincsei először az anyaországban gyűlnek össze. A spanyol népet elkapja a kincsszerzés mohó vágya, a munkás kezek száma szerfölött megapad a módnélküli kívándorlás által, az emberek örülten fecsérlik az aranyat; renyhesség, gögös semmittevés kap lábra. S épp ily rohamosan emelkedik Spanyolország hatalma is. A fölfedezők új világokkal növelik: «Birodalmamban kétszer nyugszik le a nap» szól V. Károly, kit a német császárság, a német alföldek és Nápoly is uralnak: a Habsburgház osztrák ága hü szövetségese és rokona. Minő hatalom s politikai helyzet száll II. Fülöpre! Franciaország huguenotta harczokba van merülve, Anglia a reformációval foglalkozik, az olasz államok egymással torzsalkodnak. Ily körülmények közt Spanyolország maholnap világbirodalomná terjedhet, mely Amerika kimeríthetlen tárházaiból segélyezve, elnyeli telhetetlen torkával az európai országokat. S ezen villámgyors emelkedés *kizárólag* a fölfedezéseknek tulajdonítható.

Azonban «actio parat reactionem». A mily hirtelen emelték a fölfedezések Spanyolországot a hatalom teljére, épp oly rohamossággal taszították a súlyedes örvényébe. Mindez az idők folyásának fenséges logikájával megy végbe. A spanyol nemzet hivalkodva fecsérli el az oly könnyen szerzett gazdagságot, iparczikkeit is külföldről vásárolja: az újvilág kincse szépen leülepszik a praktikus hollandoknál. Királyai pedig ujkori Midások módjára duslakodnak az aranytengerben, s elszédítve hallatlan szeren-

eséjüktől, vakon szembeszállnak a fenyegető sorssal. II. Fülöp makaes dölyfösségében egész Európát katholizálni akarja, felszítja maga ellen Holland szabadságérzetét s nem tud erőt venni e szívós kalmárnemzetten; megmérkőzik Angliával és gyönyörű «nagy armadiáját» megsemmisítik a brittek. Gyógyíthatatlan seb ez a spanyol nagyhatalmon! Elfoglalja Portugáliát és ez sikeres harcra kél függetlenségeért. Ez II. Fülöp életezéljainak tragikuma.

III. Fülöp miben, ha csak nem a fölfedezések kincseiben bizakodva, üzte ki a moriszkók személyében az ipart országából, mely ijesztő léptekkel siet le a lejtőn. A fölfedezések hatásainak számai elnyúlnak egész 1715-ig, midőn az utrechti békében Spanyolország európai birtokait mind elveszti.

Nagyszerű változás lépett be a világ kereskedésben. A középkorban egy hatalmas szövetség, a Hanza tartá kezében a szárazföldi adást-vevést és grasszált a keleti és északi tengeren, német, holland, lengyel és svéd földön. Délen pedig, mint kizárólagos monopoliomot, birtokolták a földközi tengert korlátlanul az olasz parti városok: Genua, Pisa, Florenz; de kiváltkép Velence, a tengerek büszke királynője, mely félelmetes hatalomra tön szert, melynek dogeja valóságos király volt. Amde, a mit annyi század nem tudott kieszközölni, ki vitte egy csapásra néhány merész hajós. Az ó- és középkor tengerészei felénken vitorláztak a partvidékek mellett; csak a keskeny földközi tengert merték keresztül-kasul bejárni. Amde Kolumbus áthasítja az Atlanti óceánt, Vasco di Gama az Indiai, Balboa a Csöndes óceánt nyitják meg földieik előtt: «Itt hajózzatok!» Ez halálos dőfés volt a Hanzára, halálos dőfés az olasz államokra, kivált Velenczére. Ósi fényük kialudt, a tengerek büszke királynője megbénult. Még egy kísérletet tesz a régi dicőség helyreállítására, ám a cambrai liga leveri. Élte ettől fogva hosszú haldoklás. Velence bukásával hanyatlík le Itália, melyen, mint gazdag prédán, küzdenek Spanyol- és Franciaország.

Igy engedte át a főhelyet a szárazföldi kereskedés a fölfedezések következtében a tengerinek, mely körülmény viszont a partvidéki városok felvirágzását, ellenben a szárazföld szivében levők súlyedesét vonja maga után. Azonban a tengerek birtokát féltékenyen tartották maguknak Hispania és Portugália, mely utóbbi ország a langlelkű Camoens magasztalta rövid, de emlékezetes fénykorát csakis a fölfedezéseknek köszöni. E két korona közt V. Már-

ton pápa fel is osztotta a tengereket. Azonban ez így nem tarthatott sokáig.

Anglia volt az, mely gyógyíthatatlan sebet ejtett a spanyolok tengeri felsőbbségén; a nagy armada tönkretétele képezi a brittek supremációjának alapkövét a vizeken — Hollandia pedig 1609-ben kivívja a szabad tenger elvét, melyet Grotius Hugó oly lelkesen hirdetett. A vizek kitérték annyira örzött kapukat minden nemzet előtt. Két kalmárczég lesz ettől fogva az Atlanti óceán ura; szerencsés kereskedelmük mindinkább gyarapította szárazföldi helyzetük előnyét. Az Erzsébet által alkotott épületet Cromwell fejezi be: 1651-ben harcra kél Hollanddal s örökre biztosítja Angliának a fölfedezéseken nyugodó tengeri hegemoniáját.

Nemzetgazdasági tekintetben mérhetetlen haszna volt e nagy vállalatoknak Európára nézve. Mindenekelőtt új földrészt jelöltek ki a fehér embernek, hol tehetségeit érvényesítheti; új társadalmat és kulturát alakíthat. Így lön a különben elkerülhetetlen túlnépesedés megakadályozva, mely a legirtózatossabb közbajokat, a társadalmi rend fölforgatását és a proletariatus elburjánzását okozza. Másrészt többé nem kelle félni egy ijesztő rémtől, mely a középkor folyamán annyiszor fölütötte hydra-fejét, eredményezvén borzasztó anarchiát és a pórlázadásokat: értem ez alatt az éhínséget. Behozták a hasznosabbnál hasznosabb kultúrnövényeket: Drake a burgonyát, a szegény elem valóságos istenáldását, második kenyerét; a kukoriczát, paprikát; Nicot János megismertette Európát a dohánynyal, e rengeteg jövedelmű kereskedelmi cikkel. — Amerika áldott klimája óriási mennyiségben termelte a gabonát, rizst, ezukornádat, pamutot. Ezek által egy új közgazdasági irány kap lábra egész Európában, az egyes államokban kifejlődik a mercantil rendszer, a gyáripár nagyban virágzik. A fölfedezések adták meg az alapot oly pénzügyileg rendezett államokhoz, mint azt később a nagy Smith Ádám hirdeti.

De a fölfedezések még a tudományok terére is nagy behatással valának, különösen pedig a geográfiai ismeretekre. Kolumbus előtt még egy évtizeddel a híres tudós, Behaim Márton, glóbusán Amerika helyére fantasztikus tartományokat, tengeri sziréneket s Marco Polo hárijánosias elbeszéléseiből meritett csodákat képzel. Ám a vakmerő utazások nagy léptekkel vitték a földrajzot és ethnográfiát előre, lerontottak sok babonás nézetet, fölvilágosodottá tették a kort, mint azt Ferraris és Samson térképei mutatják.

Ennyit a nagy fölfedezésekről. Azon elv sze-

rint, hogy hatásra visszahatást, okvetlenül be kell vala következniök; a középkor tudatlanságát és egyes államok hegemonikus szereplését az ujkor felvilágosultságának és politikai egyensúlyának kelle felváltania, mint a hogy barna éjre derüs nap következik. A fölfedezések szilárdították meg az európai súlyegyenlőséget és így meghatározták az ujkori történet jellegét; arra más korszakot kelle az események folyásának szülnie, hogy az egyes országok nagyhatalmasságokká fejlődjenek és ismét mást, hogy a népfőnség a fejedelmi méltósággal oly harmoniába jusson, mely a mai Európát és államait jellemzi. *Krausz Aladár.*

JEFTE.

— Ballada. —

Uram! Jefte! készen vár az oltár! . . .
Emlékszel-e: míg a hadban voltál:
Esküt tettél a hatalmas Úrnak! . . .
Jefte szive fájón dobban . . .
Halvány arca egyre jobban
Sápad, mint kit gyilkos törrel
Szive táján szürnak.

«Oly szépen kért . . . esdekelve . . . sirva:
Negyven napig ne vigy minket sirba!
Lánytársait hívogatta: Jertek!
Míg a napok letűnnének:
Hadd zendüljön búcsu-ének
Jertek lányok! negyven napig
Járjuk a szent berket!»

Zordon arczú, komor papok szólnak:
Negyvenegy nap telik le már holnap!
Szent oltárán a miszpai várnak
Tömjénfüsttel tüzek égnak;
Hálául a magas égnak
Ekszóval felfogadott
Áldozatra várnak.»

«A legfőbb Ur betegséggel megvert . . .
Karom reszket . . . nem bírja a fegyvert . . .
Ti látjátok! s hivatkozom rátok!
Betegségem ér majd véget . . .
Lankadt erőm újra éled . . .
Várjátok be azt a napot:
Nem száll reánk átok!»

Kiméletlen s zordon az új válasz:
Uram, Jefte, ma, vagy soha: válassz!
Fogadásod mint vezérünk tette,
Adott szónak megszegése:
Egész népünk büntetése . . .
Rettenetes ítéletet zúdit
Reánk tetted! . . .»

Jefte vezér csak nyögi a sóhajt,
Mégkövülni, sirba térti óhajt.
«Szende lányom! szép hajadon kincsem!
Áldozatul kérnek téged!
Sebed, a mely engem éget,
Megenyhitni balzsam-olaj
Gileádban nincsen!»

Peng a kinnor . . . kíséri az ének,
Khalil hangra vonulnak a vének.
«Uram, Jefte, ne tétovázz, várnak! . . .
Ezrei a hívő népnek
Szent éneket zengve lépnek
Áldozatra, pitvarába
A miszpai várnak.

«Komoly papok! hajam tövig vágva
Hamu-födten . . . felöltözve zsákba . . .
Holtomiglan bűnbánatom zengem!
Kincsem . . . marhám tűzbe hanyom!
Csak hadd éljen szende lányom!
Vagy . . . ha vér kell az Istennek:
Öljetek meg engem! . . .»

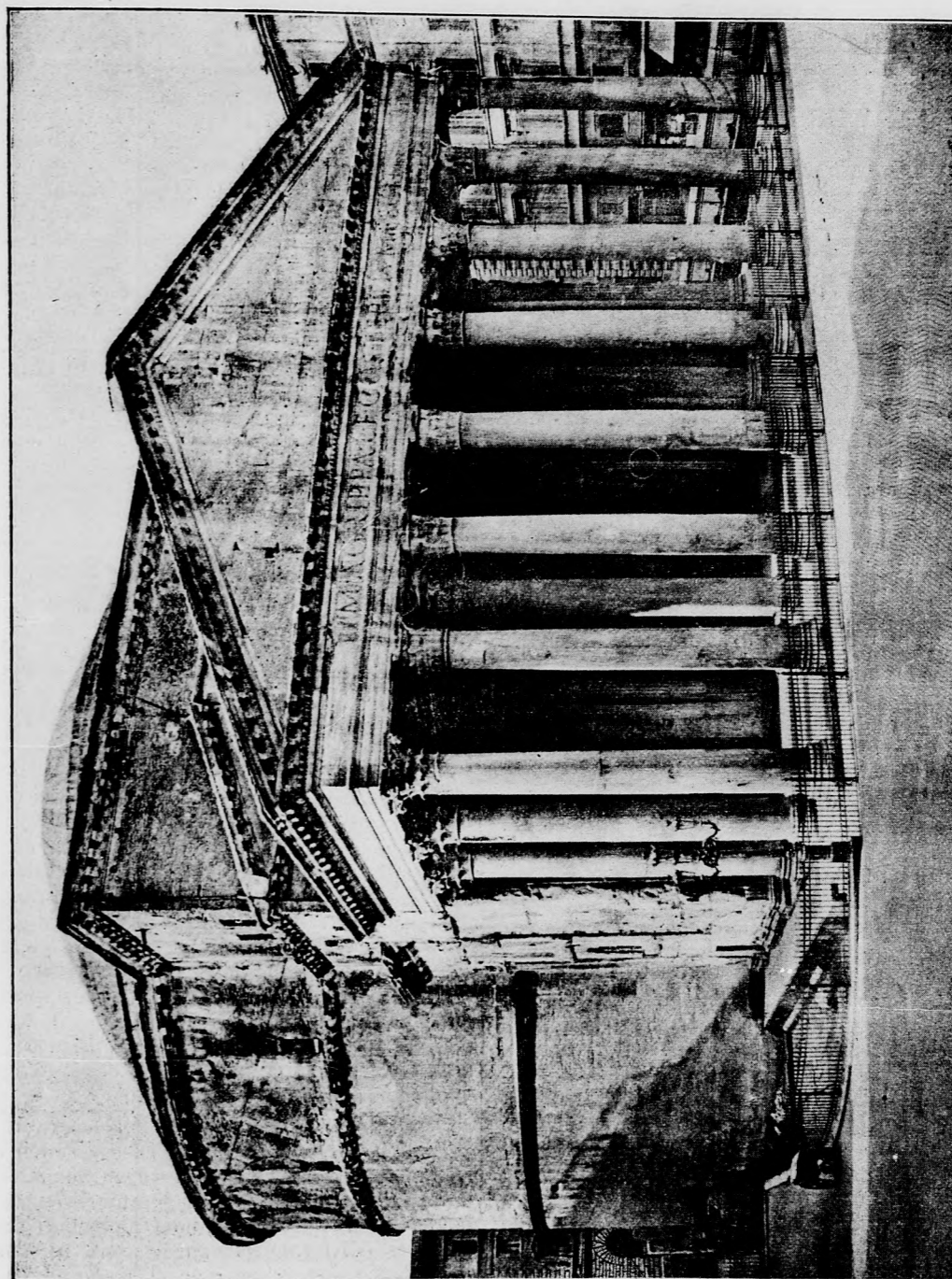
Komoly főpap forgatja a thórát . . .
«H'jába néztem minden sorát jól át!
Nincsen ide . . . nincsen semmi váltság! . . .
Ez a törvény nagy mondása:
Zsákruha, hamv, köny hullása —
Saját véred lányod lelkét
Soha meg ne váltsák!»

«Erős Isten! . . . könyörögve . . . kérve
Hozzád sir fel az apa az égre!
Fordulj hozzám! . . . szolgálhoz . . . a porba . . .
Mint a rideg thóra-lapok
Légy irgalmasb! . . . s mint e papok
Törvényedet magyarázva
Kik itt ülnek sorba!»

Villám lobban . . . megdördült a mennybolt . . .
Szegény Jefte nem élő már: félholt . . .
Vihar szárnya végig seper Mispán . . .
A főpapok összenéznek
S megdöbbenve így beszélnek:
«Felelt Isten haragjában
Érthetően s tisztán!»

«Szakadj rám, ég! temess el vad orkán! . . .»
Rohan Jefte fel a szent vár ormán.
A főpapok megrettenve nézik . . .
Szent oltártűz lobogása,
Haldokló szüz óhajtása,
Órült apa vadult átka
Együtt száll az égig!

Beke József.

AGRIPPA PANTHEONJA.

Sophokles.

— Irta: Boros Gábor dr. —

(2. folytatás.)

2. *Antigone.*

Az ókor legünnepeltebb tragédiája, a melynek hatása oly nagy volt, hogy a költőt rögtön hadvezérnek választották. Előadásának ideje valószínűleg 442-re tehető.

Színhelye. A háttért a szokott királyi palota teszi a három ajtóval. Antigone és Ismene a jobbfeleli ajtón lépnek ki a színpadra s a darab a kora reggeli órákban kezdődik.

Tartalma.

Prologos. (1—99.) Antigone és Ismene Kreon azon rendelete fölött tanakodnak, a melynél fogva Eteskleit illő tisztelettel kellett eltemetni, holott Polyneikesnek siratlatlanul és temetetlenül kellett maradnia. A ki megszegi e tilalmat, arra megkövezés vár. Antigone a szigorú tilalom ellenére is kész megadni a testvérnek a végső tisztességet; visszautasítja Ismene intő tanácsát s indul legott, hogy a temetés után lásson, Ismene pedig a női lakosztályba vonul vissza.

Parodos. (100—161.) Az öreg thebaiakból álló kar magasra emelt karokkal üdvözlí a reggeli napot, örömdalt zengve a győzelem emlékére. Elmondja, miként tört szülővárosára az ádáz Polyneikes, de a thebaiak legyőzték. Majd festi a csatát, melyben az istenek is részt vettek a város érdekében s az istenkáromló Kapaném fáklával kezében az ostromlétráról sujtotta le a villám.

1. epeisodion. (162—331.) Kreon kilép a palotából királyi díszben, heroldok kíséretében s megtartja trónbeszédét, melyben mindenekelőtt trónralépésének jogosultságát s kormányzása alapelveit tárja föl. Ismétli rendeletét, hogy a derék harczosa meg kell adni a végső tisztességet, amde a hazaáruló tetemét kutyák és keselyűk martalékául kell hagyni.

A karral szemben bizonyos tartózkodás félreismerhetetlen a király részéről, mintha tudná, hogy az ellenezni fogja a kegyetlen parancsot. Ahig végzi beszédét, belép az ör a szín balfelén, mentegeti lassúságát s előadja, hogy bár még kora reggel, máris megszegte valaki a parancsot, a halottat eltemették s most a sorshuzás folytán neki kellett meghozni a hirt. A kar istent gyanít a tettesben, de Kreon annál mérgesebben kiált föl, hogy gonosz az istenek nem pártolhatnak, csak lázadó tehetette ezt, ki pénzzel megvesztegette az öröket. De ha a kar meg nem mondja a tettest, vagy az örök föl nem fedezi, fölakasztatja őket. Kreon dühösen hagyja oda a színt s az

ör örömmel távozik, hogy ez egyszer megszabadult, elhatározza, hogy soha sem is jó többé vissza.

1. stasimon. (332—375.) A kar magasztalja az embernek nagyságát s erejét, mint a ki küzd az ádáz tenger borzalmait, szolgálatára kényszeríti a földet, leigazza a lég, víz és szárazföld lakóit, kitalálta a nyelvet, államokat alapított, a halál kivételével minden baj ellen védekezni tud. Ez az érzet jóra indítja, föl emeli s magasán is áll az államban, ha tiszteli a törvényt és jogot. De az elbizakodás bűnre csábítja s az ilyen nem szívesen fog kezét (a kar).

2. epeisodion. (376—531.) A kar bámulatára két ör kíséri be a megkötözött, de büszke Antigonet. Kreon is, kilépve palotájából, szemben éri a foglyot. Az előbbi ör most egyszerre bőbeszédűleg elmeséli az esetet. Mint vigyázta gondosan, mint jött a forgószél, elsöpörte a hullárról a földet. Ekkor mutatkozott Antigone (talán mert hallotta, hogy Kreon parancsából lehányták a földet a tetemről), másodszor is be akarta takarni a halottat. Rárohantak, megkötözték, idehozták. Kreon Antigonehoz fordulva kérdi, vajjon ő mert-e a törvény ellen cselekedni. Antigone, egy felsőbb törvényre hivatkozva, igennel felel. Kreont dühbe hozza a makacs dacosság, meg fogja, meg kell büntetni a vétkest, össze fogja zúzni e lányt. Antigone egyetlen szóval sem menti magát, bátyja kifakadásaira egyszerüen azzal a kérdéssel felel, kívánhat-e tőle többet, mint halálát. Kreon a derék hazafi (Eteokles) meggyalázását látja a hazaáruló (Polyneites) megtisztelésében, de Antigone kijelenti, hogy ő csak szeretni tud, gyűlölni nem. Most Kreon azt hiszi, Antigone nyíltan cselekszik, de Ismene is titokban egyetért vele s azért bujkál előle; előhivatja tehát s a leány nem védi magát, csak könyezve kéri, hogy Antigoneval egy sorsban részesülhessen. Antigone visszautasítja testvére szavát, hisz ő nem vett részt az eltakarításban. Erre a két nőtestvért elvezetik szobáikba, Kreon pedig elgondolkozva a színpadon marad.

2. stasimon. (582—625.) A kar elsiratja az ősi bűn átkát, a Labdakidák szerencsétlen sorsát, mely ime még nem ért véget. Semmit sem ér a csalóka remény, a nagyratörékvés, a halandó alkotta légvárat, mint az emberi dicsőséget és dőllyöt, megsemmisíti Zeus. Az emberi lét bajjal van tele, az embert megesalja a remény s a vágy, jónak tartja a gonoszt; kinek vesztét akarja az isten, annak elveszi az eszét.

3. epeisodion. (626—780.) Haimon lép föl most, hogy megmentse jegyesét. Vita támad

Képünkhöz.

Agrippa pantheonja.

A régi Róma legszebb monumentális templomát, a campus Martiuson álló pantheont ábrázolja képünk. Az eleje nyolcz oszlopos csarnokot tár elénk s az oszlopokon nyugszik a párkányzat s az orom. A templom belseje szabályos kör s ezért rendszeren «rotundá»-nak is hívják.

Ez épületet Agrippa építtette, valószínűleg fürdői mellé caldariumnak, de mivel oly nagy sikerűen sikerült, hogy minden várakozást felülmúlt, templommá alakította át. Honorius pápa ez épületet bezáratta, Phocas pedig átengedte a keresztényeknek. Benne van Rafaelnek, a híres festőnek sirja.

Agrippa, a pantheon építője Kr. e. 63-ban született s meghalt Kr. e. 12-ben. Octavianussal, Apolloniában, hol mindketten tanulmányukat végezték, szoros barátságot kötött s midőn az Augustus név alatt császár lett, számos kitüntetéssel halmozta el őt s a többek közt háromszor tette meg consullá s unokahugát Marcellát, ennek halála után pedig leányát Juliát adta hozzá nőül. Agrippa sokat tett Róma emelésére, ő építtette a vízvezetékét, a csatornákat kitisztíttatta s pompás épületeket emeltetett.

Gyermekismerőeim.

IV. A kis cselszövő.

A napokban egy csinos huszárhadnagy állított be szobámba. Én bizony nem ismertem volna rá ebben a szép barna fiuban egykori kis tanítványomra, Sebesi Oszkára, arra a kis, fehér, lányosarcu gyermekre, a ki azután, hogy megismertette magát, oly tisztán szemem előtt állott, mintha most is látnám. Ő volt az osztály kedvence. Mindegyik dédelgette s még a legveszekedőbb sem bántotta a kis Oszkárt, a mint valamennyien nevezték őt. Fekete bársony kabátkájában s térdnadrágjában, örökké mosolygó pajzán tekintetével, fürgé mozdulataival felelevenedett emlémben. Emlékeztem most már arra a jelenetre is, a mely tragikomikus voltánál fogva súlyos büntetés volt Oszkára nézve. Sebesi Oszkár, a deli huszárhadnagy mondta el nekem Sebesi Oszkáról, a kis pubiról ezt a történetet, a melyet annak idején tudtam, de nem értettem. Most már értem.

Délutáni előadáson voltunk, mert vidéki vá-

közte és apja, Kreon között. Kreon tántoríthatatlan a kötelességérzetben, a melyet most még a magánbosszu is fokoz. Kijelenti, hogy Antigone büntetlen nem maradhat, mert törvényt sértett, pedig a törvénynek föltétlen engedelmességgel tartozik minden polgár, s ha mindjárt családtag is a vétkező, lakolnia kell. Haimon arra kéri atyját, vegye figyelembe a közvéleményt, a mely nem mer hozzá hatolni, ne legyen önkénykedő zsarnok. Kreon dühe nő, már jegyese szeme előtt akarja kivégezni a leányt, midőn Haimon vészes fenyegetéssel rohan.

3. stasimon. (781—805.) A kart Haimon vonzalma jegyese iránt arra indítja hogy Eros mindenható erejét zengje. E közben látja, hogy Antigonet megkötözve hozzák az örök, hogy elevenen eltemessék.

4. epeisodion. (806—943.) Antigoneban föléled az élet szeretete, bucsút vesz a kartól, keseregve, hogy nászadal helyett gyászadal jut részeül, mint Niobenak. A kar azt feleli, hogy Niobe istennő volt s Antigone örülhet, hogy ilyen dicsőséges sorsa van. Antigone gúnynak veszi ezt, kesergő fájdalommal emlékezik családjá szomorú sorsára. A belépő Kreon sirjához viteti Antigonet.

4. stasimon. (944—987.) A kar gyásznéket zeng, Danae, Lykurgos, Phlexippos és Paudion példájában kimutatva, hogy a szenvedések örök törvénye alól még az istenek sem tehetnek kivételt.

5. epeisodion. (988—1114.) A föllépő Teiresias, a jós, arra figyelmezteti a királyt, hallgassa meg az ő okos tanácsát, ne mellőzze az emberiség örök törvényét, bocsássa szabadon Antigonet, temettesse el Polyneikest. Kreon gyalázólag utasítja vissza, de a fölháborodott jós kijelenti a Kreonra és Thebára várakozó gyászos végzetet. Kreon megretten a borzasztó jövőtől, parancsot ad: törjék fel a sirt, szabaddítsák ki Antigonet.

Orkestikon. (1115—1152.) A kar vidám bakkhosi tánczaldt énekel, melyben Dionysoshoz fohászodik, hogy jöjjön mentse meg kedvelt városát Thebait.

Exodos. (1153—1353.) A hirodó elmondja, hogy Antigone meghalt s utána Haimon is, még pedig saját keze által. Kreon le van sujtva. Aztán jó egy ujjab csapás. Eurydike végig hallgatva a hirodó jelentését, a palotába rohan s átszurja szívet. Kreonra nézve el van zárva az élet minden öröme. A kar befejezi a darabot azzal a kijelentéssel, hogy boldogságot csak a józan ész adhat, ki istenek jogát sérti, lesujtják az istenek.

(Folytatása következik.)

rosokban délután is van előadás, nem úgy, mint a fővárosban. Épp kamatszámítással voltunk elfoglalva a táblán. Nem igen akaródzott a fiunak menni, a kivel a táblán dolgoztam. Főfájásom miatt s mert a dolog felfogása nem ment oly könnyen, mint reméltem, egy kissé ingerült voltam. Nagy nehezen mégis a végére értünk.

Épp a katedrára ültem vissza, hogy a fiuknak házi feladatot adjak, midőn egyszerre csak erős berregés támad, a fiuk fölemelkednek s részben kíváncsian mosolygó, részben ijedt tekintettel néznek előre. Magam is fölemelkedem s leszálok, hogy lássam, mi történik a padlón. Hát biz ott egy kis emberke masirozott, ide-oda hajlongva, kezével jobbra-balra intgetve. Az igaz, hogy ügyesen kigondolt gépezete volt. Talapzaton állott, a mely alá volt erősítve egy csavar, ezt csak fel kellett huzni, az emberkét aztán le lehetett tenni a sima padlóra, gyönyörűen ment az magától, bókolt erre-arra, még a kalapját is megemelte olykor-olykor.

A kis gép-emberke teljesen figyelmen kívül hagyva a fiuk figyelmét, a melylyel ezek minden mozdulatát kísérték, semmibe sem véve az én haragos tekintetemet, folytatta bókoló futását. Egyik-másik fiu társának sugott valamit, a bátrabbak már nevetgélni kezdtek; de egyik sem mert hangosan egy szót sem szólni, ha tekintete kérdő szememmel találkozott.

Végre az emberke megállott, mintha azon gondolkodnék, vajjon mily irányban folytassa futását. Habozása épp csak egy pillanatig tartott, azután gyors elhatározással «balra át»-ot csinált s egyenest nekem tartott. A sugdosás rögtön elnémult, az arcok nevetése ijedségre vált. Fehér Gyula zsebkendőjével törülgette sáppadt arcát, csak Oszkár barátunk nyomkodta magába vissza kitörni akaró jókedvét.

A mint az emberke hozzám közel ért, újra megállott, felém fordulva kalapjához nyúlt, majd kezével integetett felém, mintha csak szónoklatot tartana nekem. Bókolásával csak nem akart felhagyni. Halotti csend volt ugyan, de a mint az osztályon végig tekintettem, láttam, hogy még egy pillanat s az egész osztály kacagásba tör ki.

Szigorú tekintettel újra végig néztem a fiukon s bár a gépemberke éppen nem respektálta haragomat, a fiuk kedve elmúlt, a mint ingerülten kérdeztem:

— Ki tette ezt?

Senki sem felelt, mindnyájan lesütötték szemüket, még Oszkár jó kedve is eltűnt.

— Ujra kérdem, ki tette ezt?

Ujra semmi felelet.

— Kijelentem, hogy ezért a tréfáért az egész osztályt meg fogom róni, ha a bűnös nem jelentkezik!

A bűnös csak nem jelentkezett.

— Ám hallgassatok! De meg kell mondanom, hogy ez az eset nekem nagy fájdalmat okozott, mert látom, hogy nincs köztetek egy sem, a ki biznék tanárjában, s mert a bűnös bűnét még avval is tetézi, hogy maga nem jelentkezvén, az egész osztályra megrovást hoz.

E pillanatban a katedrára indultam, Fehér Gyula felállott, de a gépemberke is megkezdte futását. Hogy a dolognak egyszer már vége legyen, felszólítottam Sebesi Oszkárt, hogy fogja meg azt a figurát. Oszkár künn termett azonnal s hajszolni kezdte a gonosz kis törpét. Tízszor is utánna nyult, de az mindig kikiklott keze alól; ha eléje került, az visszafordult; ha hátul egyenest kergette, oldalát kanyarodott. A fiuk mosolyogva nézték Oszkár erőlködését. A kis ürge fiu már belefáradt, izzadt, ingerült lett s társai mosolygása csak fokozta ingerültségét. Magam is megsokaltam már a dolgot s már két másik fiut akartam segítségére kiszólítani, midőn a mi pajkos kis emberkénk egy gyors fordulattal a táblának kanyarodott s az alá bujt. Oszkár ingerületen vetette magát utána, vigyázatlanságában azonban meglökte a tábla állványát s ez táblástól együtt ledült.

Mindnyájan megrettenve siettünk oda. A legrosszabbtól féltünk. Azonban nagyobb baj nem történt, mert a tábla nem esett Oszkárra, csak az állvány támasztója lökte oldalba, a mi a kényes fiunak elég fájdalmat okozott. Az emberke masinája lejárt, most már megfoghatta a leglustább is.

A fiuk hallgatagon várták, mi fog történni. Az óra éppen elmúlt s én csak annyit szoltam, hogy Oszkár fájdalmáért az egész osztály bűnös, mert nem akarták a bűnöst megmondani. S mert egy megszenvedett valamennyiért, a dolgot tovább nem kutatom.

Hogy mint történt ez a kis tréfa, a miért Sebesi Oszkár, a kis pubi szenvedett meg, azt megtudtam Sebesi Oszkár hadnagy urtól.

Fehér Gyula hozta azt az ügyes kis masinát az iskolába, véletlenül becsomagolta könyvei közé. Oszkár meglátta a padban. Egy percz alatt megfogamzott pajkos fejében a könyelmű tréfa. Felhasználta szomszédjának elfoglaltságát, kicsente a padból a játékot s a padlóra tette. A mint az a padlón volt, azonnal neki indult vak futásának s tudtán kívül előidézte azt a

tragikomikus epizódot, a melyért véletlenül épp a pajkosság szerzője bűnhődött meg.

Igy avatkozik néha a véletlen igazságosan belé az emberi dolgokba.

— Nos hadnagy ur — szoltam Oszkárhoz — az a kis lökés, a miben a tábla támasztója részesítette, úgy látszik nem törte be a bordáját, mert, szó a mi szó, pompás huszár lett.

— Nemcsak hogy testemben nem tett kárt, kedves tanár ur, hanem jellememnek is használt. Nem volt ugyan valami nagyon erős ütés, de folyton figyelmeztetett arra, hogy *másnak a rovására semmi tréfát ne csináljak*; mert ha nem is roszakaratból, mégis csak az volt a czélom azzal az iskolai tréfával, hogy Fehér Gyulának kellemetlenséget okozzak. Sok ilyen pajkosságot követtem el az előtt mások rovására; de, becsületekre mondom, sem azóta ilyesmit nem követtem el, sem azután nem fogok elkövetni, pedig nálunk az ilyen tréfák napirenden vannak!

Anti bácsi.

Az érettségi feladatok az 1893/94-iki tanévben.

Nagybeeskereki főgimnázium.

Magyar nyelv. 1. A nemzet nagyjait dicsőítő beszéd ezen alapeszméből:

« — nem méltó-e rá, hogy a haza Szívében hordja annak emlékét, ... Ki a hazát szívében hordozá? »

Petőfi.

2. Török iga Magyarországon. 3. A villamos fény.

Német nyelv. A hét éves háboru. (Ford.)

Latin nyelv. A barátság.

Görög nyelv. Homer Ilias VIII. ének 1—29.

Mennyiségtan. 1. Egy $42^{\circ}35'$ -nyi hajlásszöggel bíró háztetőre mekkora nyomást gyakorol egy 28 m.-nyi sebességgel bíró szélvész? 2. A $3y+5x-19=0$ egyenes az $x^2+y^2-113=0$ kört két pontban metszi, mekkora a metszéspontokat összekötő hur és az utóbbihoz tartozó középponti szög?

Nagyszebeni állami főgimnázium.

Magyar nyelv. 1. Minő hatással volt irodalmunk nemzetünk életére a legrégebb kortól Széchenyi fölléptéig. 2. A könyvnyomtatás föltalálásának következményei. 3. A természet-tudományok haszna az emberiség szellemi életére.

Latin nyelv. Servius Tullius. (Ford.)

Görög nyelv. Homeros Odys. IV. 795—837. (Ford.)

Német nyelv. Titus Manlius Torquatus szigora. (Ford.)

Mennyiségtan. 1. Mennyi marad még fönn 26000 frtnyi adósságból 5⁰/₀-os kamatok mellett 10 év múlva, ha a kamatok s az adósság egy részének törlesztésére évenként 2000 frtot fordítunk. 2. Valamely ABC háromszögben $a=25$ m., $b=31$ m. s az γ szög csucsából az átellenes c oldalhoz vonuló $CD=m$ egyenesnek hosszúsága, mely az γ szöveget felezi, 19.446 m., mekkorák a háromszög hiányzó szögei, oldalai és a háromszögbe rajzolható kör sugara.

IRODALOM.

Verne Gyula összes munkáinak egyedül jogosított képes magyar kiadásából a 6. és 7. füzetet küldte be a Franklin-társulat. A két füzet a «Rejtelmes sziget» folytatását közli Szász Károly fordításában s rendkívül gazdagon van illusztrálva. Az eredeti diszkiadás 27 művészi fametszete magyarázza bennük a regényes és megkapó események sorát. Ez új olcsó kiadás egy-egy füzetének ára 20 kr. bármely hazai könyvkereskedésben. Előfizetheti a vállalatra 1 frtjával 5 füzetre akár a Franklin-társulatnál, akár a könyvtáraknál.

FEJTÖRŐ.

78 1. Számtani kérdés.

Melyik az a két szám, melynek összege 12, négyzetének összege pedig 74?

79 2. Földrajzi kérdés.

Melyik ausztráliai szigetsoport az, mely Uj-Seelandtól 380 km-re fekszik s egy nagyobb és több kisebb szigetből áll. A szigetek gazdagok, sok bennük a hal, kagyló, madár. Az éghajlat enyhe. Ki és mikor fedezte föl e szigeteket, s kié jelenleg? (Mosonyi Emil.)

80 3. Történelmi kérdés.

Melyik nevezetes néptörzs az, mely a VI. század közepétől a VIII. század végeig jelentékeny részt vett Kelet-Európa eseményeiben s különösen fontos szerepet játszott hazánknak a honfoglalás előtti történelmében? Történelmi nevezetességre mely név alatt tett szert?

81 4. Természetrizai kérdés:

Melyik az a kis, félig talpon járó éjjeli állat, a mely Európában és északi Ázsiában honos. Melyik osztályba tartozik?

5. Összetett számrejtvény.

VI, XIV, 14, 6, X. Zsidó király volt.

VII, 7, XVII. Egy évszak.

10, 4, 3, 9. Adriának erős szele.

II, V, 3, VII. Férfinév.

XV, XVI, 3, IX, XVI, 1, 13, II, III. Nagy pusztá hazánknak.

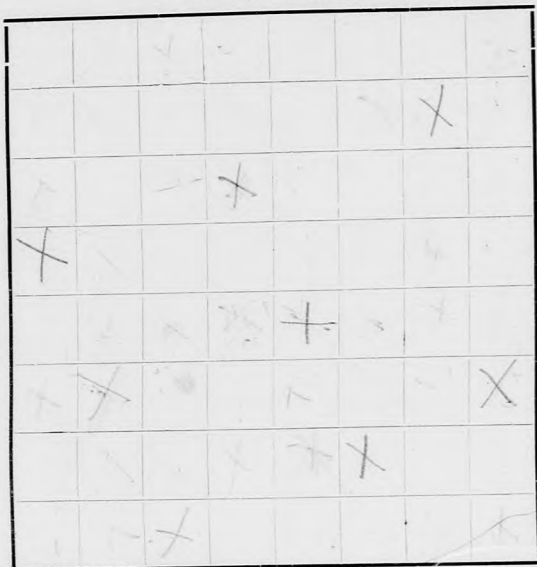
12, XIV, 3, 16, 2. Régieknek egy fegyver.

8, 7, XII, XIII, 15, 9. Női név.

- 5, 11, IV, X, XI. Arany egy költői elbeszélése.
I, VIII, XIII. A régi germánok így hívták a tündért.
1—16. A felújulás korának egy költője.
1—XVII. Egyik költeménye.

6. SAKKREJTVÉNY.

— Mosonyi Emiltől. —

Hogyan kell felállítani e sakktablán 8 királynét, hogy egyik ne üsse el a másikat?

Csak azoknak neveit közöljük, a kik legalább 4 rejtvényt helyes megfejtését beküldik a határidőig. A megfejtők közt egy értékes könyv sorsoltatik ki. **Megfejtési határidő: 1895. május 28.** A határidőn túl beérkező megfejtéseket nem vesszük figyelembe.

A 15-ik számban közölt talányok megfejtései: Számítási kérdés: Az egyiknek 84, a másiknak 56 frtja volt. — Földrajzi kérdés: Azon földterület, mely az európai hatalmak közös megegyezéséből 1885-ben keletkezett, a Kongó-állam. **Történelmi kérdés:** Az a férfi Buckingham herceg, Villiers György, Cambridgeben tanult s a forradalom kitörésekor a király oldalán küzdött, 1651-ben Franciaországba menekült, hol Arras és Valenciennes ostrománál kitüntette magát. Miután Angliába visszatért, — bár visszavonultan élt — Cromwell 1658-ban elfogatta és a Towerbe záratta. Cromwell halála után kiszabadult s II. Károly alatt nagy méltóságra emelkedett. — **Természettudományi kérdés:** A burgonya. — **Számrejtvény:** $231 \times 481 = 111111$. **Sakkrejtvény:**

Vagyaid elérhetetlen
Tartományba vonzanak,
Az, mi után futsz epedve,
Csalfa, tünde fényalak:
Egy sugár a nap szeméből,
Büszke diadalmasoly,
Mely a sirva futó félhőn
Megtörik, de nincs sehöl. Arany János.

Helyesen megfejtették: Varga Elemér, Lindauer Ferencz, Perl Jenő, Pletikoszich Andras, Horvátszky Tamás, Stein Mór, Csiszár József, Bernolák Nándor és Kálmán, Huszák Dénes, Scherer Andor, Békefy Rezső, Baltay Ferencz, Utasy Károly, Hochweil Izidor, Krecsmayer István, Szántó Károly, Kaltenecker Károly, Vida János, Goll Frigyes, Nagy Lajos, Forst Elek, May Jenő, Tremmer Elek, Buzásy János, Horváth József, **Takács István**, Plammer Ferencz, Kutasy János, Tólos Lajos, Kún Gábor, Magay Árpád, Csótér Lajos, Rudnay László, Ney Lajos, Sándor István, Pusztay István, Dobra Lajos, Neumayer Kornél, Áts János.

A jutalmat **Takács István** nyerte el.

82 APRÓSÁGOK.

A gimnáziumba járó olvasóink részére közlünk néhány gyakran előforduló s a közéletben is használt latin közmondást.

Aurora musis amica: A hajnal kedves a muzsáknak: Ki korán kel, aranyat lel.

Non scholae, sed vitae discimus: Nem az iskola, hanem az élet számára tanulunk.

Habent sua fata libelli: A könyveknek is megvan a maguk sorsa.

Filius albae gallinae: Fehér tyúk fia, — «szerecsene fia».

Periculum in mora: Veszély van a halasztásban, — nincs veszteni való idő.

Omnis virtus est in mediocritate: Minden erény a középút követésében áll, vagyis: legjobb a középuton haladni.

Nomen est omen: Már nevében benn a sorsa, vagyis: már a neve is rosszat jelent.

Vox populi, vox Dei, — a nép szava Isten szava.

Dulce bellum inexpertis: A tapasztalatlan kellemesnek tartja a háborút.

Summum ius summa in iuria: A legnagyobb jog gyakran a legnagyobb igazságtalanság.

Asinus asino et sus sui pulcher: A szárnak a szárnak, a disznónak a disznó tetszik; vagyis az izlés különböző.

Abderitica mente est: Abderita esze van. Abdera város (Thraciában) lakóinak együgyűségéről volt nevezetes.

Honos alit artes: Az elismerés táplálja a művészetet és tudományt.

Necessitas non habet legem: Nincs a szükségnek törvénye. Magyar közmondás: Szükség törvényt bont.

Vulpes pilum mutat, non mores: A róka megváltoztatja bundáját, de nem a természetét. Értelme: a gonosz embereknek nem kell hinni, ha színleg javulni látszanak is.

In ore atque oculis omnium est: Mindenki szemében és szájában van. Értelme: nem titok.

Magyar közmondásban: A verebek is azt csiripelik.

Lac gallinaceum: tyuktej. Értelme: lehetetlen dolog. Magyarban: Fából vaskarika.

Ultima ratio regum: A királyok utolsó szándéka; t. i. az erőszak, az ágyúk.

Arare bove et asino: Ökörrel és számmal szántani. Értelme: össze nem illő eszközökkel elhibázni a célt, valamit ferdén kezdeni.

Hereulis cothurnum aptare infanti: Herkules csizmáját gyermekre huzni. Értelme: Hasztalan és nevetséges munkába fogni.

Currus bovem ducit: A szekér huzza az ökröt. Értelme: elhibázott eljárás.

Foenum habet in cornu: Szarván hordja a szénát. Értelme: Örült, veszett ember, a kit jó kikerülni. Rómában egy kis szénát kötöttek az olyan ökör szarvára, mely vad volt, vagy a mélytől általában félni lehetett.

Pecunia est nervus rerum: Pénz minden dolog ereje.

Nullus locus domestica sede jucundior: Semmi hely se lehet a saját házuknál kellemesebb. Magyarban: Mindenütt jó, de legjobb otthon.

Amicus Plato, magis amica veritas: Szeretem Platót, de jobban szeretem az igazságot. Értelme: Barátdéért se tagadd az igazat.

Lutu lutulentior: Sárnál is piszkosabb. Értelme: fősvény.

Tibi luditur: Neked játszanak. Értelme: a te sorsodról van szó!

Hic niger est, hunc tu, Romane, caveto: Ez fekete, ettől, római ember, óvakodjál.

Quod licet ingratum est, quod non licet, acius urit: A mi szabad, az nem kellemes, a mi nem szabad, az után áhitozunk legjobban. Magyarban: A tiltott gyümölcs édesebb.

Quod felix faustumque sit (Q. F. F. Q. S.): Legyen boldog és üdvös! (Szerencsekívánat, rövidítve is irták.)

Quos ego . . . Vergil Aeneiseben Neptun félbeszakított fenyegető szavai a szelekhez, melyek Aeneas hajóit megsemmisíteni készültek. Jelentése: «Hogy a . . .!» «Mindjárt . . .!»

Qualis vir, talis oratio: A minő az ember, olyan a beszéde.

Quod Deus avertat: Isten ments!

☉ panorámáról.

Kik a körkép (panoráma) feltalálói? E kérdés megoldása felett törte nem rég a fejét egy német ujság és a következőket írja:

Mikor a spanyolok Amerika felfedezésének

400 éves jubileumát meg akarták ülni, az eszme merült fel, vajjon nem volna-e czélszerű, ha változatosság okáért — tudvalévöleg a spanyolok nagy barátai a látványosságoknak — óriási panorámát építenének.

Az eszme az eredetiség és ujság ingerével hatott a kedélyekre, pedig — ugymond a német lap — azok, kik Hartman Eduárd német bölcsésznek a Szép filozófiája című művét ismerték (1787), az eredetinek hirdett eszmében régi ismerősre találtak. Hartman a többek között a panoráma esztétikai jelentőségével is foglalkozik, amenyiben azt hiszi, hogy az eddig alkalmazott felső világitást a festett égbolttal lehetne helyettesíteni, miáltal a sik-kép helyett félkör-képet nyernénk. Sőt — ugymond — talán egy teljes körképet is alkalmazhatnánk, úgy, hogy a nézőpont a kör középpontjában, a földszint felett magasan elnyuló toronyban volna. Csupán attól félt, amitől, tekintve az egésznek spekulatív jellegét, egyéb-iránt oka is volt tartani, hogy egy és ugyanazon időben nagyon kevesen vehetik majd igénybe.

A spanyolok tehát ez esetben egyebet sem tettek, minthogy egy német bölcsész eszméjét megvalósították. De az eszme megvalósításának dicsőségét sem vindikálhatják maguknak, s pedig azért nem, mert a panoráma eszméjét még a század első éveiben egy jeles, de szerencsétlen német költő, Kleist Henrik, tényleg alkalmazta is.

1800-ban állították ugyanis fel Berlinben az első panorámát (Róma) s ugyanazon év augusztus 16-án Kleist egyik levelében a következőket írja:

«Tegnap este néztem meg első ízben a hires panorámát. Az egész, azt hiszem, összes dicsőségét annak köszöni, hogy új. Szerintem az, a mit itt látunk, nem egyéb, mint egy idővel leendő panorámának a csirája. Mert ha a cél az, hogy a néző azt higgye, miszerint a szabad természet ölében van, hát valamivel többecske kellene nyújtani a jóból. S ez csak ugy érhető el, ha kizárólag csakis köralaku épületet használunk fel e célra.

A nézőnek magának a képen kellene állnia, ugy, hogy a festett képnél egyebet ne lsson. Minthogy a világosság azonban csakis felülről jöhet, s így az alkotmánynak felül nyilással kellene birnia, hogy e nyílás eltakartassék, a középből fatörzs emelkednék ki, mely sűrű lombzatával szélesen elterjedne, a melynek árnyékában azután a néző foglalnának helyét.

VEGYESEK.

A *Tanulók Lapja szerkesztősége május 1-től kezdve a Kosmos műintézet épületébe helyeztetvén át, figyelemzetjük olvasóinkat, hogy már most is és ezentul is minden küldeményt VI., Aradi-utca 8. sz. alá címezzenek. A más címen küldött esetleg eltévedő levelekért nem vállalunk felelősséget.*

Lapunk mai számához mellékelve kapják olvasóink a *Történeti Album 4-dik ivét színes műmelléklettel.*

Szavalmati estély. A fővárosi állami felsőbb leányiskola növendékei intézetük dísztermében szombaton este szavalmati és énekelőadást tartottak, a melyeket Wlassics Gyula kultuszminiszter is végighallgatott nevével. A Torkos László által megírt prólogot Reinitz Ilona VI. oszt. növendék szavalmta el nagy hatással. Az előadók közül különösen kitűntek Blaskovics Bella, Freund Etelka és az V. és VI. osztály növendékeiből alakult énekkar.

A szombathelyi kereskedelmi iskola Fiumében. A szombathelyi közép kereskedelmi iskola 18 növendéke Seemann Gábor igazgató és 3 tanár vezetése mellett három napot töltött a magyar kikötővárosban. Az igazgató és a tanárok, hogy az utat tanulmányossá tegyék, elvezették az ifjúságot a torpedó-, a papírgyárba, a rizshántolóba, a kőolajfinomítóba, megtekintették a «Trocás» nagy angol hajót az Adria-társaság egyik gőzösét, az Elevátort stb.

A m.-szigeti ev. ref. lyceum önképzőköre április 20-án tartotta 20-ik rendes gyűlését. Tárgyai: 1. Fuchs Lajos szavalmata, I. fok. 2. Kovásy B. VIII. oszt. t. bírálata Török Margit című mű felől. A tekintélyes verses munkát, mely 67 versszakból áll, II. fokra bírálta. Szerzője Buzinkay Jenő. 3. Koturnya D. bírálata az «Élet végén» című mű felől III. fok. 4. Birle E. szavalmata III. fokra érdeemesített. 5. Fuchs L. bírálata az «Alom és való» című mű felől. Gyenge kísérlet. Visszadjja szerzőjének. 6. Az elnök tudatja a gyűléssel, hogy még egy befejező gyűlést lehet tartani, mivel az érettségi vizsgálatok közelednek.

A lőcsei áll. főreáliskola Arany-köre folyó hó 20-án XIV. rendes gyűlését tartotta meg dr. Sárffy Aladár és Geyer Vilmos ifjúsági elnök vezetése alatt. A kör eddigi írásbeli működésének eredménye 156 mű, melyek közt van: 41 költemény, 29 elbeszélés, 3 karczolat, 4 leírás, 33 értekezés, 3 műbeszéd, 25 másfajú

eredeti munka és 18 fordítás. Ezek közül emlékkönyvbe fogadtak el 4-et, dolgozatszámba 101-et és elvetettek 51-et. Szavalmat eddig 53-at hallottunk. E gyűlés volt a pályaművek beadásának határideje. 9 pályamunka érkezett be és pedig: e tételre: «Kivántatik egy történeti elbeszélés» 1 mű, e tételre: «Kivántatik egy értekezés e címmel «A víz, mint geologiai tényező» vagy «A föld magnetizmusa» 3 mű (2 az előbbi, 1 az utóbbi címmel); e tételre: «Kivántatik öt epigramm distichonokban», két pályamű; e tételre: «Kivántatik egy buzdító beszéd e tárggyal «Pártoljuk a színészetet, mint a nemzeti művelődés egyik tényezőjét», 1 pályamű; végül a VI. osztály tanulói számára kitűzött tételt «A csodás elem a «Szigeti veszedelemben» (poet. fejtegetés) 2 pályázó dolgozta ki. Ezen a gyűlésen kívül még két gyűlésünk lesz és az évzáró díszgyűlés; a rendes gyűlések másodikán fogjuk megtartani a pályaszavalmatokat és egyszersmind kihirdetjük az írásbeli pályázatok eredményét.

Pályanyertes elbeszélés. Kaltenecker Károly az általa lapunk előfizetői részére kitűzött egy db. arany pályadíjat *Ébinger* János, szegedi főreáliskolai V. oszt. tanuló «Ilonka» című dolgozatának ítélte oda. A többi művek szerzőit az eredményről levélben fogja értesíteni.

Szerkesztői üzenetek.

Varga Elemér, Debreczen. Mire e lapot megkapja, addig a könyv is kezei közt lesz. **Bernolák N.** Besztercebánya. Csakugyan Nándor és nem Sándor, mert hisz az a pályázó maga volt. **Klein J. és Sehand Károly,** Győr. A dolgozatokat megkaptuk. Ha neveik ki is maradtak, a pályázatban azért részt vesznek. **Grósz S.** Szatmár. 1. Forduljon e kéréssel a kiadóhivatalhoz. 2. A nem előfizetők a történeti albumot megvehetik, de ívenként 15 krért. 3. Annak a lapnak sohse hallottuk híreit, mert a hírlapok repertoriumában nyoma sincs neki. Levelében nem volt hiba. **Strausz P.** Besztercebánya. Hígyje el, nem akarjuk magunknak vindikálni a maga dícsőségét. A Vigasz megrendelhető 1 frtért, mely összeg Hevesi József ur nevére, VI., Aradi-u. 8. sz. küldendő. Seh. L.-ről közelebbi adatot csak a kiadóhivatal adhatna, mert mi a megfjétéseket a közlés után nem szoktuk eltenni, a nélküli pedig nem emlékszünk rá. **Mannheim Emil,** Besztercebánya. Kérését nem teljesíthetjük, hanem ajánlunk önnek két könyvet. Ezek: Jókai «Negyven év visszhangja» és a «Szellemi kincstár.» Mind a kettőben s esetleg Petőfi egyik versében is megtalálja azt, a mire minket kért. **Márkus J.** Kassa. A mai számunkból kiszorult, de legközelebb majd folytatjuk a cikket s akkor a szerek nevét és árát s a bevásárlási forrást is megemlítjük. Hagyja a német katalógust. Előfizetőink részére a szükséges fényképészeti cikkeket szívesen megrendeljük s elküldetjük. **Aranykőr tagja.** Nő-könyvelőképző intézetet nem ismerünk, ilyen nincs is, de van női kereskedelmi iskola, a hol a könyvelést is tanulják. Ilyen a Vadász-utczában van, igazgatója dr. Gyulai Béla. N. Ez a vers se jó. **Több kérdésre** a jövő számban.

«Kosmos» műintézet nyomása, Budapest, VI., Aradi-utca 8.

TANULÓK LAPJA

A KÖZÉPISKOLAI IFJUSÁG SZÁMÁRA.

Előfizetési árak:

Egész évre 4 frt.
Fél évre 2 frt.
Negyed évre 1 frt.

Megjelenik minden vasárnap.

SZERKESZTI:

Dr. RUPP KORNÉL
főgymnasiumi tanár.

Kiadja a „Kosmos” műintézet, kő- és könyvnyomda részvenytársaság.

SZERKESZTŐSÉG és KIADÓHIVATAL:

Budapest, VI., Aradi-utca 8. sz.

HIRDETÉSEK

felvetetnek és jutányosan számíttatnak.

SOMLÓ SÁNDOR.

A kinek arczképét itt bemutatjuk, az Somló Sándor, a Nemzeti Színház egyik legkiválóbb nagyszabású tragédiát, Fra Girolamot, melynek hőse a reneszánsz kitűnő alakja Savonarola, művésze. A férfiszínészek között ő a klasszikai Firenzenek egykori felszabadítója. A tragédia

stílus egyik jeles képviselője, a ki minden szerepét sok tanulmányozás után játszsza el. Azon kevés színészek közé tartozik, kikben megvan a tudásnak az a nagy foka, mely szükséges ahhoz, hogy valaki nagy színészszé válhasson. Somló Sándor jeles költő is. Csak a nemrégiben adtak tőle a Nemzeti Színházban egy

rendkívüli sikert aratott. Korfestő jelenetei és drámai ereje megragadták a közönséget. Somló Sándornak van még több drámai munkája. Majdnem valamennyit pályadíjjal tüntette ki az Akadémia. Gorgo, Első szerelem, Ovidius, Zsolt vezér ifjúsága, csupa igazi költői munkák, melyek kiváltkép költői nyelvezetükkel hatnak.